

geven. In dit laatste stadium van het debat kan ik daarop alleen antwoorden met het verzoek om de door mij verzamelde gegevens nog eens na te slaan.

Wanneer ik mij voor een enkele maal ook eens heb veroorloofd te spotten, was het alleen, omdat ik verwachtte op die wijze beter dan door lange redeneeringen het hatelijke daarvan aan te toonen.

STRAUB.

PROFESSOR FOKKER'S MOGELIJKHEDEN.

Prof. FOKKER heeft onlangs ondervonden, dat aan alle menschelijk geduld een einde komt. Zijn soort van polemieken, zijn sarren en hoonen, zijn ridiculiseeren heeft mij genoopt mijn ambtgenoot te kapittelen op de wijze, die ik in casu passend achtte. De kennismaking met het weinig parlementaire kapittelstokje heeft hem evenwel zóó verrast, dat hij den indruk heeft gekregen, „dat ik boos ben en mij onder het schrijven zoodanig heb opgewonden, dat ik alle zelfbeheersching verloor en allerlei verkondigde, wat „ik niet verantwoord kan”.

FOKKER weet echter wel, dat ik niet alleen geschreven, maar ook de drukproef gecorrigeerd heb; dat ik dus wel bereid zou gevonden worden om op verzoek nader te verantwoorden, wat ik gedaan en verkondigd heb.

Welnu, ik heb het kapittelstokje gebruikt niet „du haut de ma grandeur”, maar de la profondeur de mon indignation, omdat Prof. FOKKER's handelwijze niet alleen ergerlijk en betreurenswaardig, maar bovendien ongepast is. Ongepast noem ik een tactiek van speldeprikken, van steken onder water. Ongepast noem ik een polemieken in referaten, die men niet telkens beantwoorden kan. Ongepast noem ik het ridiculiseeren van buitenlandsche geleerden in referaten van een tijdschrift, dat in het buitenland niet gelezen wordt.

Roept men dezen criticus, die alle buitenlanders in het *Tijdschrift* aan durft, tot verantwoording van zijn beweringen, dan speelt hij verstoppertje achter woorden. FOKKER hoogleeraarde: „de afnemings van de sterfte kan „spontaan zijn; de variëteiten van ZUPNIK kunnen het Sedan der serumtherapie worden; er kan nog eens een goede serumtherapie gevonden worden”. Vraagt men naar zijn argumenten, dan antwoordt hij: „In alle drie beweringen komt het woord *kunnen* voor, en ik begrijp niet hoe men „van mij vergen kan, dat ik iets bewijzen zou, dat ik voor mogelijk verklaar”.

Ergo, indien FOKKER iets voor mogelijk verklaart, dan wete men, dat hij een mogelijkheid bedoelt, waarvoor hij geen argumenten kan aanvoeren. En inderdaad, als men nagaat wat FOKKER voor mogelijk verklaart, dan komt men ook tot de overtuiging, dat die conclusie juist is.

Zoo beweert FOKKER, dat de overgang van diphtherie-bacillen in streptococci mogelijk is. Mijn eisch, dat een methode zou gevonden worden om die twee microben in elkander te doen overgaan, noemt hij „belachelijk”. Immers, zegt hij, tal van zaken in de bacteriologie zijn met zekerheid bekend, zonder dat men ze kunstmatig kan veroorzaken en dan wijst hij op den lupus en vraagt: wie kent de methode om die aandoening kunstmatig te doen ontstaan? Waarlijk, ik moet mij afvragen, of ik wel met een hoog-

leeraar in een wetenschappelijk vak debatterende ben. Op kunstmatige kweekbodems kan FOKKER met zijn bacillen en coccen zooveel experimenteren als hij verkiest en desniettemin kan hij van diphtherie-bacillen geen streptococcen maken. Op menschen pleegt men toch niet te experimenteren met tuberkel-bacillen! Zelfs zij, die de aetiologische beteekenis van den tuberkel-bacil ontkennen, hebben hun huid aan zulk een experiment terecht nog niet gewaagd. Is dat nu een vergelijking? Waar is de logica? Waar is de wetenschappelijke contrôle? Waar zijn de argumenten?

En wat betreft „la remarquable tolérance des animaux immunisés contre „la diphtérie vis à vis du streptococque”, dat feit heeft zijn opmerkelijkheid reeds lang verloren. Prof. FOKKER is geen „serum-vriend”, heeft blijkbaar nog niets gezien van de streptococcen-abscessen, die bij het immuniseeren van paarden zoo vaak accidenteel voorkomen en is ook niet op de hoogte van de literatuur. Reeds in 1896 schreef BEHRING: „Nun bekommen nicht „selten die mit Diphtheriegift behandelten Pferde Abscesse, in welchen sich „Streptococcen nachweisen lassen. Solche Pferde stehen also unter dem Einfluss „einer Streptococceninfection und können auf diese Weise Streptococcen-„antitoxin nach dem Ueberstehen der Infection producirt haben 1)”. Tegen BEHRING's verklaring heeft MARMOREK geen bedenking geopperd en ROUX evenmin.

Wat blijft er nu nog over van heel het streptococcenargument door FOKKER aangevoerd? Blijkbaar niet meer dan een mogelijkheid van het boven gesignaleerde allooï.

Terwijl de strijd over de beteekenis van den bacil van LÖFFLER elders gestaakt mag heeten, de tegenstanders de wapenen hebben neergelegd, staat FOKKER rotsvast op de oude, plat geschoten versterking, schimpende en scheldende, terwijl het kruit totaal verschoten is.

Waartoe baat het FOKKER de serum-therapie mijn stokpaardje, mij persoonlijk een heet gebakerd theoreticus, een pharizeër te noemen? Waartoe baat het hem van al zijn ongepaste opmerkingen, die zijn referaten en het *Tijdschrift* ontsieren, een bloenlezing ten beste te geven? Een hol geblaf zonder motieven verhindert mij natuurlijk niet de onmogelijkheid en de belachelijkheid van FOKKER's mogelijkheden met den vinger na te wijzen.

De mogelijkheid, dat Prof. FOKKER eenmaal als reformator van de bacteriologie zal optreden, zal ik laten rusten. Eerbiedig en geduldig hebben de bacteriologen reeds jaren lang gewacht op de dingen, die FOKKER aan het licht zou brengen, eerbiedig, herhaal ik, zonder te lachen. Maar de Heer FOKKER kent geen eerbied voor het werk van anderen. Hij wil het oude gebouw alvast omver halen vóór de fundamenten gelegd zijn van het nieuwe, dat hij wil optrekken. Daarom moet FOKKER het verwijt hooren, dat het snuffelen in het kaf van de producten der bacteriologen, het opmerkzaam maken op staaltjes van bacteriologische inconsequenties, het met ophef gewag maken van paradoxe publicaties, een verspillen is van tijd en kracht, zoo noodig om de fundamenten van zijn nieuw gebouw te leggen. Want FOKKER heeft wel reeds 16 jaren lang hard gewerkt om bacteriën te

1) E. BEHRING, Immunität. *Encyclopädische Jahrbücher*, VI, 1896, S. 262.

maken, maar van zijn ontdekkingen heeft hij „nog niet heel veel” gepubliceerd. Het wordt dus wel tijd, dat hij zijn strijdgeschrijf staakt om ons met verheffende mededeelingen te verkwikken. Zijn die ontdekkingen eenmaal gepubliceerd, dan zal ook de tijd gekomen zijn om Groningen met een FOKKER geluk te wenschen.

Voorshands bestaan evenwel nog gegronde redenen om Groningen medelijdend aan te zien. De vraag hoe FOKKER bacteriologie doceert, is door mij niet gesteld. Indien ik er de onderwijs-quaestie had bijgehaald, zou FOKKER mijn „ongelukkig Groningen” misschien terecht perfiede kunnen noemen. Maar FOKKER zelf heeft spontaan het onderwijs ter sprake gebracht zoowel in zijn stuk tegen Prof. STRAUB als in zijn repliek tegen mij. Of FOKKER in zijn colleges mededeelt, dat de serum-therapie goed of slecht is, dat de bacil van LÖFFLER al of niet de oorzaak is der diphtherie, dan of hij er theologische lesjes geeft en over rechtzinnige predikanten spreekt, gelijk in zijn repliek, is mij volmaakt onverschillig.

FOKKER heeft mijn „ongelukkig Groningen” blijkbaar niet eens begrepen. Ik moet dus wel duidelijker zijn. Welnu, de Groningsche bacteriologie zou spiksplinternieuwe bacteriën baren! Jaren hebben wij reeds vergeefs gewacht en nog aldoor vernemen wij, dat de geboorte in de toekomst plaats zal hebben. Behoort die geboorte misschien ook al tot de rubriek mogelijkheden van FOKKER zonder schijn of schaduw van argument? Parturiunt montes, nascetur ridiculus pseudobacillus. En desniettemin meent de Heer FOKKER heusch, dat zijn uil zulk een valk is, dat hij zich wel de vrijheid mag veroorloven zijn ambtgenooten, ja heel de bacteriologie te ridiculiseeren. Waarlijk, daartoe behoort een eigenwaan, die inderdaad ridicuul is. Zal men nu Groningen medelijdend aanzien of . . . er den draak mede steken?

Utrecht, 20 Maart 1899.

C. H. H. SPRONCK.

BERICHTEN.

BUITENLAND.

LONDEN. — De werklieden-verzekeringwet. *The Brit. med. Journ.* van 18 Maart waarschuwt tegen een nieuw nadeel, waarmede de praktizeerende geneeskundigen bedreigd worden van de zijde der hospitalen. In sommige dezer inrichtingen is het gebruik geworden, de honoraria voor attesten in gevolge de nieuwe verzekeringwet, welke 6 sh. tot 10½ sh. bedragen, in ontvangst te nemen, en hetzij rechtstreeksch ten behoeve van het hospitaal te gebruiken of ze als emolument aan den geneesheer te laten. Bij de bepaling van diens tractement zal dan op den duur met deze emolumenten rekening worden gehouden, zoodat in ieder geval het hospitaal tot zich neemt, wat aan de geneeskundigen is toegedacht. *The Brit. med. Journ.* wenscht, dat de hospitaalartsen het invullen der ongelukken-attesten zullen weigeren.